

פרשת קדושים - איסור השנאה ומצוות התוכחה

יחידת הפסוקים: ויקרא י"ט, י"ז

רעיון מרכזי: גם שנאה הנמצאת רק בלב היא דבר שצריך להימנע ממנו
פסוק מרכזי: "לא תשנא את אחיך בלבבך; הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא".

"לא תשנא את אחיך בלבבך; הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא".

פתיחה:

אפשרות א:

נקריא לתלמידים את הסיפור על 'אזוזו ומוזו מכפר קאקארוזו'

[ניתן למצוא את הסיפור **בנספח 4, במערך ההדרכה בקישור המצ"ב**]

ננסה יחד עם התלמידים לאתר את הרגע שבו אפשר היה 'לשנות את מהלך העניינים', ונבין עד כמה ריב או כעס מקומי יכול להתעצם ולהתפתח לאיבה ושנאה גדולה.

אפשרות ב:

נזמין זוג תלמידים להציג הצגה:

שני המשתתפים הם זוג חברים, ומתפתחת בינם מריבה. במהלך המריבה חבר אחד פוגע בשני אך לא שם לב לכך. למחרת הוא ממשיך להתנהל כרגיל, אך הוא אינו מבין מדוע חברו מתעלם ממנו, מתחמק, לא יוצר קשר.

ננסה להבין עם התלמידים לא 'מי צודק' אצל מי נמצא המפתח לפיוס?
 אם הנפגע שמר את כעסו בלב, הפוגע לא יודע שפגע והוא אינו יכול להתנצל ולפייס את הנפגע. נציע לתלמידים לבנות 'סוף אחר' להצגה.

כדי לשנות את הסוף על הנפגע בהצגה לומר לפוגע שהוא נפגע. הפוגע מיד ינסה לפייס אותו, ולהתנצל, הנפגע סולח והחברות נמשכת.

נחدد: איזו דרך עדיפה? למה? (הדרך של השיתוף. בסוף היא מובילה להמשך חברות וקשר, בעוד אם אין שיתוף – מוביל למבוי סתום).

מכאן ניגש לפסוק ונבקש מהתלמידים לגלות היכן רואים שזה המקרה שעליו מדברת התורה, על מי שאינו מגלה את כעסו לשני:

נקרא את הפסוק כולו:

לא תשנא את אחיך בלבבך

הוכח תוכיח את עמיתך

ולא תשא עליו חטא

- נציג לתלמידים שאלה, מדוע התורה הוסיפה את המילה "בלבך"? הרי המצוה היתה מובנת גם אם היה כתוב רק "לא תשנא את אחיך"!
- נמשיך וננסה לשמוע את הצעות התלמידים, אם זה לא טוב לשמור את השנאה בלב מה אפשר לעשות? פשוט לסלוח? זה בכלל לא פשוט
- נקרא את המשך הפסוק: "הִזְכֵּם תֹּזְכִים אֶת עַמִּיתְךָ". נפענח יחד את המילה 'עמיתך' – העמית שלך -- החבר שלך.
- יש כאן מצווה מעניינת, מצוות תוכחה. תוכחה היא לפנות למישהו ולומר לו שהוא עשה משהו לא נעים.

הרחבה – מצוות תוכחה:

נציג (בעזרת התלמידים) צורות שונות של תוכחה. הראשונה תוכחה בצורה עניינית, ממוקדת ונעימה והשניה צורה פוגעת, קולנית ולא עניינית.

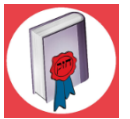

דוגמאות:

- הדובר מניח יד על הכתף של הזולת, מדבר בקול רגוע, מסביר: אתמול כששיחקת עם X – לא שיתפת אותי, וזה מאוד פגע בי. אשמח אם בפעם הבאה תשתף אותי".
- הצגה ב': הדובר מרים קולו על זולתו: אתמול כששיחקת עם X – לא שיתפת אותי! מה נראה לך, ככה מתנהגים? תתבייש לך. מה חשבת לעצמך? אני אראה לך מה זה, אוי לך אם בפעם הבאה אתה לא משתף אותי".
- נבין את ההבדל בין שתי ההצגות. בהצגה הראשונה יש חשק לשפר ולתקן, כי מרגישים שהדובר לא בא סתם לריב ולהעליב אלא רוצה לקדם ולפתור. בהצגה השנייה לעומת זאת הדובר מטיח דברים קשים ולא חושב על מה יצא מזה.
- ניתן דוגמאות נוספות ונראה כיצד אפשר להעיר ולדבר אך עדיין לדון לכף זכות:
  - מישהו דחף אותי בתור לאוטובוס
  - אחותי לא האירה לי פנים
  - חבר תפס את מקומי הקבוע
  - האחיות בקופת חולים גערה בי בתקיפות
- נבין: כשאנו דנים לכף זכות את האירועים הקטנים הללו, חוץ מהרווח שאנו מרגילים את עצמנו לדון לכף זכות, אנו מרוויחים שהקפידות הקטנות נעלמות לחלוטין והרבה יותר טוב לנו בחיים.
- נתייחס גם לצד של הנפגע: עד כמה שקשה מצוות התוכחה, המחילה קשה שבעתיים. מחילה אמתית זו עבודה קשה ואל לנו לזלזל בה. כדי למחות כל רושם מהלב אין להתבייש מלבקש זמן ממבקש המחילה, זמן שיאפשר לנו לחשוב שוב על מה שאירע, ולמצוא את הדרך לסלוח. זה דבר קשה מאוד, אך שכרה האישי רב. כאמור, רוב הקפידות שיש לנו במהלך היום הם קטנות ומזעריות, ואפילו קצת קטנוניות.

- נראה את סוף הפסוק: "ולא תשא עליו חטא". זו בעצם התוצאה של שני החלקים הקודמים. כשמקיימים את "לא תשנא את אחיך בלבבך" – הדבר מוביל לדיבור, לשיח: "הוכח תוכיח את עמיתך", וכתוצאה מכך מתאפשר תיקון, "ולא תישא עליו חטא".
  - נביא דוגמא מהתורה לתוכחה שהובילה לתיקון ולשינוי: בבראשית פרק כ"א (כ"ה-כ"ז) אברהם מוכיח את אבימלך על כך שעבדיו (של אבימלך) גזלו מים מעבדיו (של אברהם). תגובת אבימלך: לא ידעתי! תוצאה: כורתים ברית. אם אברהם היה שומר בלב את כעסו – לאבימלך לא היה מושג מכלום והיחסים ביניהם היו מתערערים.
- "והוכח אברהם את אבימלך על אדות באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך. ויאמר אבימלך לא ידעתי... וגם אנכי לא שמעתי בלתי היום... ויכרתו שניהם ברית".

פעילות סיכום:

- נשחק משחק תפקידים. בכל זוג יהיה "מוכיח" ו"מוכח". המוכח עשה מעשה לא בסדר והמוכיח מוכיח אותו.
- ניתן חצי דקה למשחק התפקידים ולאחר מכן נתחלף – זה שהוכיח יהיה מוכח ולהיפך.
- נדון:

○ מזווית המוכיח:

- האם היה קל להוכיח את האחר?
- איך הרגשת לאחר שהוכחת?
- האם החבר הקשיב לך ברצינות?
- האם התנצל?
- האם הציע לתקן?

○ מזווית המוכח

- איך הייתה ההרגשה לשמוע ביקורת?
- האם קיבלת את הדברים?
- האם הצטערת לשמוע למה גרמת?
- האם ניסית להתחמק מלקיחת אחריות?
- כיצד הגבת?
- האם לדעתך חברך הרגיש בנוח לאחר שהוכיח אותך?

- נראה שלא קל לתת תוכחה ולא קל לקבל תוכחה, אך כשעושים זאת בצורה נכונה – זה מוביל לתוצאות טובות, מקדם את הקשר ומצמיח.
- נכין תעודת זהות לשתי המצוות שלמדנו בפסוק זה.